

Parlen els menuts)

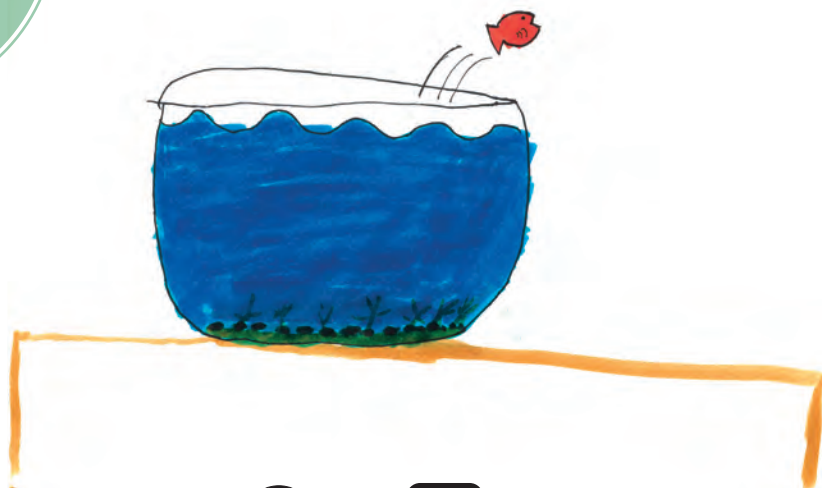
**Contes escrits pels infants
de l'Escola del Mar de Barcelona
(1933-1936)**

Il·lustrats
per l'alumnat
actual de l'Escola
del Mar

A cura de Jordi Brasó i Xavier Torrebaddella

Coordinació de les il·lustracions:

Àfrica Guerrero

UBe

Parlen els menuts

Parlen els menuts

**Contes escrits pels infants
de l'Escola del Mar de Barcelona
(1933-1936)**

A cura de Jordi Brasó i Xavier Torrebaddella

Coordinació de les il·lustracions:
Àfrica Guerrero

UNIVERSITAT DE
BARCELONA

Edicions

Ajuntament
de Barcelona

Sumari

Introducció	9
Contes escrits i il·lustrats per l'alumnat de l'Escola del Mar	13
El vell Danubi Blau	15
El vent	23
Kira va pel món sense ànima	29
El collaret de la reina	33
El retrat de Gemma d'Elisei	39
El cargol, l'elefant i la formiga	47
La mort del metge	51
La mona i el gorilla	55
Set formigues, un cargol i un elefant	59
Les aventures d'un peix vermell	65
La tortuga que volia ésser amiga dels cargols	71
La fi d'un peix ple d'ambició	75
Conte de Nadal	81
Auca de Barbablava	85
El negret valent	89
El gegant de les pipes	95
Els quatre follets	99
La bruixa cega	103
Si fóssim en aquell temps	107

El fundador de Nippur	111
Els dimonis de la mala sort	115
La puça i la formiga	119
Auca de Hansel i Gretel	123
La mosca valenta	127
L'aeroplà enredaire	131
La trompeta encantada	135
El pastor i la cabreta	141
Uns musclos molt eixerits	145
La mala fi d'una magrana	151
El follet i la rosa	161
La nena i l'os	165
Un arbre orgullós que volia pujar a l'estratosfera	169
La ratapinyada	175
El conill i el seu amic	179
Auca de la Blancaneu	183
El nen que empaitava el gegant	187
L'escarment del lleó, rei de la jungla	191
La pell de l'os	197
Pere el valent	201
El escarabajo y la estrella	207
Per quatre mil diners d'or	211
La castanya d'or	217
El tret al ventall	221
La trompeta de caça	227

Introducció

El 7 de gener de 1938, en plena Guerra Civil, l'antiga Escola del Mar, al barri de la Barceloneta, de Barcelona, fou bombardejada. L'aviació italiana, aliada del feixisme espanyol, va deixar reduïda a cendres l'obra més bella de l'arquitectura escolar catalana. Era un edifici modern, tot de fusta, situat damunt la sorra de la platja, en el qual els infants gaudien d'aire pur, sol, llum, mar, vent i sorra. El seu arquitecte fou Josep Goday, que també dissenyà altres edificis escolars de Barcelona.

Aquest va ser el punt final de l'Escola Nova catalana i d'un model escolar renovador que havia situat Catalunya com un país de referència en l'àmbit pedagògic. Arribava una època obscura d'adoctrinament en una Espanya dictatorial.

Per entendre què va representar l'Escola del Mar, cal parlar d'una Catalunya noucentista de principis del segle XX que s'emmirallava en els països europeus renovadors i volia assemblar-s'hi. La burgesia pretenia aconseguir millores culturals i científiques arreu del territori. Amb aquesta idea, diversos pedagogs van viatjar a l'estranger per conèixer ciutats i models educatius innovadors. Alhora, es va pensar de construir edificis escolars moderns, ventilats i amb llum (era una època d'escoles velles, sense llum, brutes i amb poca ventilació). I, per si no n'hi hagués prou, es va començar a projectar un model de ciutat amb jardins i zones sense edificis. En definitiva, els intel·lectuals i la burgesia catalana prenen consciència de la necessitat d'una renovació, i la volgueren aplicar.

La creació de la Mancomunitat de Catalunya va ser un element clau per a aquesta modernització. Així mateix, a Barcelona, la Comissió de Cultura va formular una proposta per pal·liar les malalties i els dèficits en la salut infantil. En aquest sentit, la creació d'escoles a ple aire, com ja n'hi havia en altres països europeus, esdevingué una prioritat. L'Escola del Bosc (1914) i l'Escola del Mar (1922) foren dos referents d'aquesta voluntat de millora higiènica. Però també es pensà en els aspectes culturals i morals, i es va intentar que els menuts que malvivien i no tenien formació intel·lectual assolissin uns nivells mínims per fer un país culturalment modern. Així, intel·lecte, higienisme i moralitat s'agafaven de la mà. Per tant, la infància desfavorida assistiria a aquests centres a fer salut, respirar aire fresc, banyar-se al mar, prendre el sol, educar-se i aprendre bons valors, entre altres aspectes.

L'Escola del Mar es va inaugurar el 1921 amb banys de mar per als infants de Barcelona. L'objectiu era millorar la salut dels menuts, en una ciutat industrialitzada, amb sorolls, brutícia i una mortalitat infantil elevada. De tota manera, l'edifici no va començar a funcionar com a escola fins al gener de 1922. La Comissió de Cultura, per mitjà de Manuel Ainaud, va encarregar-ne la direcció a Pere Vergés i Farrés, que fou el dissenyador i el màxim responsable del model pedagògic renovador que s'hi desenvolupà.

La proposta educativa a l'Escola del Mar anava en la línia dels models europeus d'escola activa i volia fomentar l'autonomia, la responsabilitat, la resolució de problemes, la iniciativa i la cooperació de tot l'alumnat. Alhora, l'ordre i la bellesa eren elements clau per fer una escola agradable. L'objectiu era, senzillament, formar futurs ciutadans que haurien de viure i conèixer al món. Calia fer bons ciutadans. Es tractava, en definitiva, d'un ideal que ja s'havia exposat a l'antiga Grècia.

A l'Escola s'actuava com en una petita república governada pels menuts. L'alumnat es distribuïa a cada classe en tres colors, la qual cosa permetia que s'agrupessin infants de nivells diferents. A més, hi aparegué un model jeràrquic, però alhora democràtic, en el sentit

que les funcions i els càrrecs s'anaven alternant entre l'alumnat: caps de classe, caps de color, bibliotecaris... També es va impulsar el model coeducatiu i es considerava que tothom era ciutadà, fet que seguia la línia d'aquesta modernització que Catalunya necessitava.

Pere Vergés entenia l'infant com el centre de tot el fet educatiu. A partir d'aquesta idea, va promoure una vida social a l'escola, en la qual els alumnes convivien, reflexionaven, pensaven, experimentaven, tenien vivències, competien, llegien, jugaven, etc. Era, en definitiva, un model d'Escola Nova portat a la màxima expressió.

Aquesta proposta vetllava pel rigor en l'aprenentatge vivencial. I també en l'escriptura, que es desenvolupava a partir de redaccions, textos i contes. L'alumnat escrivia molt, i també escrivia contes. Aquesta obra és un recull de textos dels més menuts, elaborats a la vora del mar. S'hi fa notòria la imaginació dels infants. I, alhora, la temàtica dels contes mostra una manera de veure el món ben diferent de l'actual.

Per commemorar el centenari dels inicis de l'Escola del Mar, hem volgut publicar un recull dels contes que aparegueren a la revista *Garbí*, creada pels menuts habitants de l'Escola del Mar. Tot i que alguns d'aquests textos són transcripcions de contes populars, en general eren escrits senzills, de temes diversos i, sovint, amb continguts que avui en dia no consideraríem adients per a la infància. I és que el conte, en la seva màxima expressió de creativitat i llibertat, permet visualitzar el pensament de qui l'escriu.

L'elaboració d'aquest recull ha volgut ser fidel al pensament i la creativitat de la infància. Per aquest motiu, no hem fet cap adaptació d'aquells textos, que cal entendre en el seu context. En una època d'ebullició cultural i editorial, amb diverses edicions de qualitat i ben il·lustrades, el conte era un element ben significatiu. Això sí, amb els elements escabrosos, bèl·lics, agressius i discriminatoris indissociables dels inicis del segle XX. La importància d'aquest gènere es fa palesa en les recopilacions que en van fer diversos autors, com ara Aleksandr Afanàssiev, els germans Grimm i els catalans Josep Carner, Xavier Benguerel i Joan Oliver,

a manera d'exemple. De ben segur que els avis i àvies explicaven totes aquestes històries als seus nets, a partir de la lectura o bé, simplement, de la transmissió oral.

En la transcripció dels contes, hem regularitzat l'ortografia d'acord amb la normativa actual, però hem volgut ser fidels al temps passat i als pensaments dels autors. Si haguéssim adaptat les narracions, a més d'haver hagut d'eliminar una gran quantitat de textos, n'hauríem distorsionat el contingut i, en conseqüència, el lector no s'hauria pogut imaginar el lloc, ni el moment ni l'època.

Llegint aquests contes podem rememorar una escola que va ser admirada arreu del món. Podem entendre un model metodològic que fomentava la creativitat i la imaginació, però també el rigor i l'escriptura. I, alhora, hi podem veure les inquietuds dels menuts.

És evident que cal entendre aquests contes dins l'argumentari escolar infantil. Hi apareixen castellanismes propis de l'època i la redacció podria ser més bona si haguessin estat escrits per adults, certament. Però avui no són els adults els qui parlen. Deixem pas als infants, els veritables protagonistes d'aquesta història.

JORDI BRASÓ I RIUS
XAVIER TORREBADELLA FLIX

**Contes
escrits i il·lustrats
per l'alumnat
de l'Escola del Mar**

Abril Ruiz, 2022

6 anys

Classe: Cucut. Color: Blau